

Ενότητα 4:

Θεματολογία:

- ✦ Εταιρική διακυβέρνηση
- ✦ Χάσμα προσδοκιών
- ✦ Ευθύνη του ελεγκτή

Βιβλιογραφία:

- ✦ ΚΚ, κεφ. 4

1

I. Εταιρική Διακυβέρνηση (ετ.διακ.)

Έννοια:

- ✦ πλέγμα μηχανισμών, διαδικασιών και δομών (δικλίδες) με το οποίο μια επιχείρηση διοικείται και κατευθύνεται, για αύξηση της περιουσίας των μετόχων και την διασφάλιση των θεμιτών συμφερόντων άλλων ομάδων ενδιαφερομένων
- ✦ Αντιμετώπιση προβλημάτων από διαχωρισμό ιδιοκτησίας - διοίκησης
- ✦ Διαφάνεια, λογοδοσία, αποτελ/τητα

2

Μηχανισμοί / εργαλεία Ετ. Διακυβ.

- ✦ Σύνθεση ΔΣ (μη εκτελεστικά μέλη)
- ✦ Διαχωρισμός αρμοδιοτήτων ανώτατων στελεχών – αποφυγή συγκέντρωσης απόλυτης εξουσίας σε ένα πρόσωπο
- ✦ Γενικότερη οργάνωση - δικλίδες
- ✦ Επιτροπή προσδιορισμού αποδοχών ανώτατης διοίκησης
- ✦ Επιτροπή προεπιλογής ανώτατων στελεχών (nominations committee)

3

- ✦ Εξωτερικός έλεγχος
- ✦ Επιτροπή ελέγχου από μη εκτελεστικά μέλη του ΔΣ – αρμοδιότητα για:
 - χρημ/κή πληροφόρηση προς τρίτους
 - σύστημα εσωτερικών δικλίδων
 - εξωτερικό έλεγχο / σχέσεις με ελεγκτές

Τρόπος υλοποίησης μηχανισμών ετ.διακ.
 Α) προαιρετικά (κώδικες ετ.διακ.)
 Β) υποχρεωτικά (νομική ρύθμιση)

4

Κώδικες εταιρικής διακυβέρνησης

- ✦ Κείμενα συνταγμένα από διάφορες επιτροπές εθελοντικής εφαρμογής
 - ✦ Καλύπτουν μια σειρά θεμάτων στη διακυβέρνηση των επιχειρήσεων
- Γνωστοί κώδικες
- ✦ Cadbury Com/tee (1992) & FRC (2003) – The Combined Code
 - σημείο αναφοράς διεθνώς
 - δεκτός (σε μεγάλο βαθμό) από LSE
 - ✦ ΟΟΣΑ (2004)
 - ✦ ΣΕΒ (Ελλάδα)

5

Πηγές ρυθμίσεων για θέματα ετ.διακ.

- ✦ Νόμος SOX (USA, 2002):
 - Ευθύνη στο ΔΣ για γνωστά σφάλματα στις χρημ/κές κατ/σεις ή ψευδείς δηλώσεις, αξιολόγηση συστήματος εσωτ/κών δικλίδων
 - Ευθύνη στους ελεγκτές για αξιολόγηση του των εσωτ/κών δικλίδων
 - Με υποχρέωση διατύπωσης γνώμης
 - Ευθύνη στην Επιτροπή Ελέγχου για εξωτερικό έλεγχο (εκλογή ελεγκτή, αμοιβή, παρακολούθηση, κλπ)

6

Ευρωπαϊκή Ένωση – Ελλάδα

Οδηγία 2013/34 – Νόμος 4403/2016

- ✦ Έκθεση διαχείρισης Δ.Σ. για αν. εταιρείες
 - ισορροπημένη παρουσίαση εξέλιξης, επιδόσεων και προοπτικών της εταιρείας
 - διαβάθμιση υποχρεώσεων και απαλλαγές ανάλογα με μέγεθος

Οδηγία 2017/828 - Νόμος 4706/2020, και Κανονισμός 2017/1131

- ✦ Ειδικές ρυθμίσεις για εισηγμένες εταιρείες (Δ.Σ., Επιτροπές Δ.Σ., εταιρική διακυβ/ση)

7

- ✦ Δήλωση εταιρικής διακυβ/σης για εισηγμένες
 - παραπομπή στον κώδικα εταιρικής διακυβ/σης στον οποίο υπόκειται η εταιρεία
 - περιγραφή συστημάτων εσωτερικών δικλίδων και διαχείρισης κινδύνων (κλπ.)
 - τυχούσες αποκλίσεις από Κώδικα εταιρ. διακυβ/σης και αιτιολόγηση
 - σύνθεση και τρόπο λειτουργίας διοικητικών οργάνων
 - κλπ.
- ✦ Ενοποιημένη έκθεση διαχείρισης για όσες εταιρείες συντάσσουν ενοποιημένες κατ/σεις

8

- ✦ Δημοσιότητα στο ΓΕΜΗ
 - νόμιμα εγκριμένες από ΓΣ ετήσιες κατ/σεις
 - έκθεση διαχείρισης του ΔΣ
 - γνώμη του ελεγκτή
- ✦ Απαλλαγή από δημοσιότητα για «πολύ μικρές» οντότητες, πλην των δημοσίου συμφέροντος, χωρίς υπέρβαση 2/3 κριτήρια, για 2 έτη
 - κύκλος εργασιών ≤ 700.000
 - Σύνολο ενεργητικού ≤ 350.000
 - Μέσος όρος προσωπικού ≤ 10 άτομα

9

Επιτροπή Ελέγχου (Audit Committee)

- ✦ Συνίσταται (άρθρο 44 ν. 4449/17) για κάθε οντότητα δημοσίου συμφέροντος
- ✦ Τριμελής σύνθεση από μη εκτελεστικά μέλη του ΔΣ ή μέλη εκλεγόμενα από Γ.Σ.
 - πρέπει να διαθέτουν επαρκή γνώση του κλάδου δραστηριότητας
 - ένα τουλάχιστον μέλος με γνώση λογιστικής-ελέγχου
- ✦ Απαλλαγή για συγκεκριμένες κατηγορίες
- ✦ Εποπτικός ρόλος κατά περίπτωση σε:
 - Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και
 - Τράπεζα Ελλάδος

10

Αρμοδιότητες Επιτροπής Ελέγχου

- ✦ Παρακολούθηση αποτελεσματικότητας συστήματος εσωτερικών δικλίδων, διαχείρισης κινδύνων, και Τμήματος Εσωτερικού ελέγχου
- ✦ Προτάσεις για βελτίωση ακεραιότητας της διαδικασίας χρηματ/κονομικής πληροφόρησης
- ✦ Παρακολούθηση - επισκόπηση τήρησης ανεξαρτησίας του ορκωτού ελεγκτή
- ✦ Ευθύνη της διαδικασίας επιλογής ορκωτού ελεγκτή
- ✦ Ενημέρωση Δ.Σ. για αποτελέσματα ελέγχου

11

- ✦ Κείμενη νομοθεσία:
 - λειτουργία συστ/τος εσωτ/κών δικλίδων
 - δημιουργία υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου (internal audit service)
- ✦ Αποφάσεις Επιτροπής Κεφαλ/γοράς

12

Νέες εξελίξεις στην Εταιρική Διακ/ση

- Διαβούλευση BEIS Ηνωμένου Βασιλείου
 - Διαβούλευση ΕΕ
 - Πρόταση αυτοτελούς ελεγκτικού προτύπου για οντότητες μειωμένης πολυπλοκότητας
 - Ρογδάκη (ACCA) – Μετάφρ. Κ. Καραμάνης
 - «Ενδυναμώνοντας το ευρύτερο οικοσύστημα εταιρικής αναφοράς: Ξεκινά μια νέα εποχή για τον έλεγχο;»
- Βλέπε υλικό: E-class / Έγγραφο / [Frusrudwh#jryhuqdgfhh0hz_p_dwhuβd#5355](#)

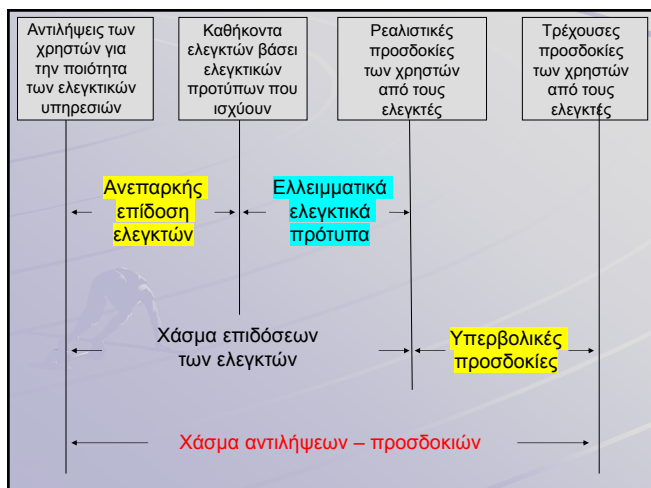
13

II. Χάσμα προσδοκιών (ΧΠ) – 4.2

Τι είναι το ΧΠ (expectations gap)?

- Οιονεί σύμβαση επαγγέλματος – κοινωνίας για το επίπεδο των προσφερόμενων υπηρεσιών
 - Απόσταση μεταξύ:
 - α) προσδοκιών των χρηστών των εκθέσεων ελέγχου των ΧΚ, και
 - β) της ποιότητας που οι ίδιοι οι χρήστες θεωρούν (αντιλαμβάνονται – perception) ότι προσφέρουν οι ελεγκτές
- ... ΧΠ = χάσμα προσδοκίας – αντίληψης

14

15

Αίτια ανεπαρκούς επίδοσης ελεγκτών

- ✦ Έλλειψη γνώσης, εμπειρίας, επιμέλειας ?
 - Υπερβολική συμπίεση αμοιβών ελέγχου
 - **Δυσλειτουργία δυνάμεων στην αγορά ελεγκτικών υπηρεσιών**
 - **Η αγορά δε ζητά ποιοτικούς ελέγχους**
 - Ανυπαρξία ουσιαστικής εποπτείας
 - Πολυπλοκότητα αντικειμένου ελέγχου (τρόπος οργάνωσης επιχειρήσεων, διενέργειας συναλλαγών, κλπ.)
- ✦ Έλλειψη ανεξαρτησίας γνώμης ?

16

Ελλειμματικά πρότυπα

- ✦ Δημόσια εποπτεία έκδοσης προτύπων (ΡΙΟΒ)
- Μη ρεαλιστικές προσδοκίες χρηστών
 - ✦ Εκπαίδευση της κοινωνίας για τον πραγματικό ρόλο / δυνατότητες ελέγχου

17

III. Η ευθύνη των ελεγκτών (4.3)

Διακρίσεις της ευθύνης του ελεγκτή διεθνώς

Αστική:
ευθύνη αποζημίωσης προς όσους υπέστησαν ζημία

Ποινική:
ευθύνη για παράβαση κανόνα του ποινικού δικαίου (φυλάκιση)

Πειθαρχική:
ευθύνη για παράβαση πειθαρχικού κανονισμού

18

Η αστική ευθύνη διεθνώς

- ♦ Ευθύνη εις ολόκληρο (joint and several liability):
 - Αναζήτηση του συνόλου της ζημίας από τον ελεγκτή, έστω και εάν ευθύνονται και άλλα πρόσωπα (π.χ. Διοίκηση)
- ♦ Απεριόριστη ευθύνη (unlimited):
 - Ο ελεγκτής ευθύνεται με το σύνολο της προσωπικής του περιουσίας, χωρίς να τίθεται κάποιο ποσοτικό όριο

19

- ♦ Επιμεριζόμενη και αναλογική ευθύνη (separate and proportionate liability):
 - Η επιμέτρηση (ευθύνη αποζημίωσης) γίνεται ανάλογα με % υπαιτιότητας
- ♦ Γενικοί κανόνες θεμελίωση ευθύνης αποζημίωσης (διαφορές μεταξύ χωρών):
 - Σχέση ευθύνης ελεγκτή - χρήστη (duty of care)
 - Απόδειξη πλημμελούς ελέγχου
 - Απόδειξη σχέσης πλημμελούς ελέγχου και προκύψασας ζημίας (αίτιο - αιτιατό)

20

Cararo vs. Dickman (πίνακας 4.1)

- ♦ Σταδιακή αγορά από την Cararo μετοχών της Fidelity με διογκωμένα κέρδη (λογιστική απάτη) - 1984
- Κρίση σε πρώτο βαθμό (1987)
- ♦ Διάκριση πρώτης αγοράς μετοχών (επενδυτής) από επόμενες (μέτοχος)
 - ♦ Κριτήρια κρίσης:
 - Δυνατότητα πρόβλεψης από ελεγκτή ότι μπορούσε να προκύψει ζημία για Cararo
 - Στενότητα σχέσης ελεγκτή - Cararo
 - Είναι δίκαιο / λογικό να αποδοθεί ευθύνη στον ελεγκτή ?

21

✦ Κρίση:

- Υπήρχε δυνατότητα πρόβλεψης πιθανής ζημίας τρίτων (foreseeability)
- Έλλειψη επαρκώς στενής σχέσης (proximity) μεταξύ ελεγκτή και Carago ως επενδυτή (αρχική αγορά μετοχών)
- Υπαρξη επαρκώς στενής σχέσης μεταξύ ελεγκτή και Carago ως μετόχου (μεταγενέστερες αγορές μετοχών)
- Υφίσταται ευθύνη του ελεγκτή προς μετόχους ως ομάδα (class) και όχι ως μεμονωμένα πρόσωπα (που μπορούν να αλλάζουν διαρκώς - άρα είναι απροσδιόριστα)

22

Συνεπώς:

- Δεν δεν θα ήταν δίκαιο και λογικό να αποδοθεί ευθύνη στον ελεγκτή για απροσδιόριστο ποσό, διεκδικούμενο σε απροσδιόριστο χρόνο και από απροσδιόριστα πρόσωπα !
- Οι μέτοχοι μπορούν μόνο να αλλάξουν τη διοίκηση στη Γ.Σ. !

23

Εφετείο (Court of Appeal) – 1988

- ✦ Υπήρχε δυνατότητα πρόβλεψης πιθανής ζημίας
- ✦ Δεν υπήρχε επαρκώς στενή σχέση μεταξύ ελεγκτή και Carago ως επενδυτή και συνεπώς ευθύνη (αρχική αγορά)
- ✦ Υπήρχε επαρκώς στενή σχέση μεταξύ ελεγκτή και Carago ως μετόχου και συνεπώς ευθύνη

24

Κρίση στο αν. Δικαστήριο (HofL) – 1990

✦ Βάση νομικής κρίσης:

- σκοπός του ελέγχου είναι να δώσει στους μετόχους της δυνατότητα να κρίνουν τη διαχείριση και να ασκήσουν το δικαίωμα ψήφου εκλέγοντας νέα διοίκηση

✦ Συμπέρασμα:

- Δεν υπήρχε υποχρέωση αποζημίωσης του ελεγκτή προς Cararo !!!

Σημείωση:

- ✦ Αναντιστοιχία με διεθνή πρακτική
- ✦ Ανάμικτες αντιδράσεις στη Μ.Β. – απαξίωση επαγγέλματος

25

26

Προσπάθεια μείωσης ευθύνης διεθνώς (4.4)

- ✦ Πολιτική πίεση σε κέντρα λήψης αποφάσεων
- ✦ Αντικατάσταση της «εις ολόκληρο» με «επιμεριζόμενη και αναλογική»
 - εύλογη πρόταση δικαιοσύνης, αλλά
 - αντικίνητρο για επιμελείς ελέγχους
- ✦ Υποχρεωτική επαγγελματική ασφάλιση για διοικήσεις επιχειρήσεων
- ✦ Θέσπιση ποσοτικού ορίου (liability cap)
- ✦ Υιοθέτηση εταιρικών σχημάτων περιορισμένης ευθύνης για ελεγκτικές εταιρείες (A.E., LLP κλπ.)

27

Η ευθύνη των ελεγκτών στην Ελλάδα (4.5)

Βασικές νομικές έννοιες

Βαριά αμέλεια (gross negligence):

- ✦ Η πράξη/αποτέλεσμα θα μπορούσε να αποφευχθεί από το μέσο συνετό άνθρωπο με επίδειξη στοιχειώδους επιμέλειας

Ελαφρά αμέλεια (negligence)

- ✦ Η πράξη θα μπορούσε να αποφευχθεί από το μέσο συνετό άνθρωπο με επίδειξη αυξημένης επιμέλειας

28

Δόλος:

- ✦ Ο δράστης επιθυμεί / επιδιώκει τα αποτελέσματα της πράξης του

Διαβάθμιση αδικημάτων ποινικά:

- ✦ Πταίσμα : πρόστιμο
- ✦ Πλημμέλημα : φυλάκιση ή/και πρόστιμο
- ✦ Κακούργημα : κάθειρξη
[φυλάκιση > 10(;) ετών]

29

Αστική ευθύνη ελεγκτών στην Ελλάδα

- ✦ Βασική ρύθμιση: άρθρο 37 ν.4449/2017
– το άρθρο 914 Αστικού Κώδικα θέτει το ευρύτερο πλαίσιο αστικής ευθύνης
- ✦ Περιορισμένη νομολογία
- ✦ Υποθέσεις σε εξέλιξη
- ✦ Θέμα με αυξανόμενη σημασία

30

Άρθρο 914 Α.Κ. – ευθύνη αποζημίωσης

- ✦ Όποιος ζημιώσει άλλον παράνομα και υπαίτια έχει υποχρέωση να τον αποζημιώσει
 - συνάγεται ότι στοιχειοθετείται ευθύνη για ζημία από ελαφριά αμέλεια
 - άρση ευθύνης αν η πράξη έγινε χωρίς συνείδηση ή με ψυχική ή διανοητική διαταραχή που περιόριζε αποφασιστικά τη λειτουργία κρίσης και βούλησης
- ✦ Διάταξη προγενέστερη και γενικότερη

31

Πλαίσιο αστικής ευθύνης ν. 4449/17

- ✦ Οι ορκωτοί ελεγκτές και οι ελεγκτικές εταιρείες, καθώς και οι ελεγκτικές οντότητες τρίτων χωρών, ευθύνονται:
 - για κάθε ζημία από θετική ενέργεια ή παράλειψη
 - έναντι ελεγχόμενης οντότητας και τρίτων
 - για ζημία που προκλήθηκε από τη χρήση της έκθεσης ελέγχου

32

Περιορισμός αποζημίωσης:

- ✦ Το συνολικό ύψος της αποζημίωσης όλων των ζημιωθέντων δεν μπορεί να υπερβεί το δεκαπλάσιο της αμοιβής που καταβλήθηκε για το συγκεκριμένο ελεγκτικό έργο
- ✦ Αν το ελεγκτικό έργο γίνεται για λογαριασμό ελεγκτικής εταιρείας τρίτης χώρας, το δεκαπλάσιο αφορά τις αμοιβές της ελεγκτικής εταιρείας της τρίτης χώρας
- ✦ Υποχρέωση επαρκούς ασφαλιστικής κάλυψης, με ποινή αναστολή άδειας

33

Ευθύνη καταβολής της αποζημίωσης

- ✦ Για την αποζημίωση, ευθύνονται αλληλεγγύως και εις ολόκληρο οι μέτοχοι ή ιδιοκτήτες καθώς και τα μέλη των διοικητικών οργάνων της ελεγκτικής εταιρείας, εφόσον αποδειχθεί ότι έθεσαν σε κίνδυνο την ανεξαρτησία και αντικειμενικότητα του ελεγκτή
 - άλλως ευθύνεται ο ορκωτός που υπογράφει την έκθεση ελέγχου

34

Ποινική ευθύνη ελεγκτών

- ✦ Άρθρο 63β, Κ.Ν. 2190/1920 XXX
 - Ευθύνη για θεώρηση χρημ/κών καταστάσεων που καταρτίστηκαν παρά τον νόμο και το καταστατικό
 - Μη τήρηση εχεμύθειας περί τον έλεγχο
 - Μη δήλωση κωλύματος

Πειθαρχική ευθύνη ελεγκτών

- ✦ Εξετάστηκε στο κεφάλαιο 3.7

35